

Z PRAC KOMITETU EKONOMIKI ROLNICTWA WYDZIAŁU V PAN

Komitet Ekonomiki Rolnictwa Wydziału V Nauk Rolniczych PAN obejmuje swoim zasięgiem całokształt nauk ekonomiczno-rolniczych, a mianowicie ekonomikę i organizację rolnictwa, ekonomikę i organizację gospodarstw rolniczych, politykę gospodarczą w stosunku do rolnictwa, statystykę rolniczą, rachunkowość rolniczą itp.

Zadaniem Komitetu jest: reprezentowanie nauk ekonomiczno-rolniczych w Polsce oraz opinii naukowej w tym zakresie, kształtowanie poglądów w zakresie teorii nauk ekonomiczno-rolniczych i wpływanie na ich zastosowanie, wymiana poglądów i koordynacja opinii członków Komitetu w ważnych, aktualnych zagadnieniach gospodarczych w zakresie rolnictwa, czuwanie nad właściwym rozwojem nauk ekonomiczno-rolniczych w Polsce.

Do zadań Komitetu wchodzi też koordynacja prac naukowo-badawczych w zakresie nauk ekonomiczno-rolniczych poprzez kontakty przedstawicieli poszczególnych zakładów naukowo-badawczych oraz inicjowanie szczególnie ważnych prac naukowo-badawczych w zakresie nauk ekonomiczno-rolniczych.

Środki działania Komitetu są następujące: zebrania Plenum oraz Prezydium Komitetu, zebrania, sesje, dyskusje i zjazdy naukowe; kontakt z poszczególnymi środowiskami naukowymi poprzez członków Komitetu oraz przez delegatów środowiskowych; powoływanie do życia komisji zajmujących się zagadnieniami szczegółowymi.

Komitet działa też przez subsydiowanie prac szczególnie ważnych, wykonywanych przez poszczególne zakłady naukowe oraz przez poszczególne osoby.

Działalność Komitetu przejawia się też w udziale jego członków w pracach innych Komitetów PAN oraz innych instytucji, publikowaniu cenniejszych

prac we własnych periodykach: Serii Ekonomiki Rolnictwa Roczników Nauk Rolniczych i w Zagadnieniach Ekonomiki Rolnej, we współpracy z innymi instytucjami związanymi z ekonomiką rolnictwa oraz kontaktach z nauką zagraniczną i wymianie naukowców.

W okresie od ostatniego sprawozdania opublikowanego w nr 1/1958 Zagadnień Ekonomiki Rolnej działalność Komitetu przedstawia się w sposób następujący.

Sprawy organizacyjne

Na wniosek Komitetu Wydział V PAN powołał nowych członków Komitetu: doc. mgra Janusza Łosia — Warszawa SGPS, z-cę prof. dr Stefana Mandeckiego SGGW i Wydział V PAN, prof. dr Zbigniewa Zakrzewskiego — Poznań WSE, prof. dr Antoniego Zabko-Potopowicza — Warszawa SGGW.

Doceniając znaczenie ekonomiki mechanizacji rolnictwa w planie perspektywicznym, Komitet wystąpił z wnioskiem do Wydziału V PAN o powołanie w ramach Komitetu oddzielnej Komisji Mechanizacji Rolnictwa. Wydział V PAN wniosek ten zatwierdził.

Na przewodniczącego Komisji 5 — Mechanizacji Rolnictwa powołano doc. inż. mgr Zygmunta Kunczyńskiego (Warszawa — IMER). Spośród członków Komitetu zgłosiły swoją współpracę w Komisji następujące osoby: prof. dr Fr. Dziedzic, inż. mgr J. Kozakiewicz, z-ca prof. dr S. Mandecki, prof. dr R. Manteuffel, inż. mgr W. Maringe i z-ca prof. mgr T. Rychlik. Spoza Komitetu do Komisji 5 zostały powołane przez Komitet następujące osoby: doc. dr Florian Bogusławski (Poznań, Politechnika), inż. Jan Bojańczyk (Warszawa, Dyr. Dep. Mechanizacji w Min. Rolnictwa), doc. mgr Roman Fałara (Kłudzienko, IMER), doc. dr Janusz Haman (Lublin, WSR),

inż. mgr Aleksander Konowrocki (Warszawa, Dep. Mechanizacji Min. Rolnictwa), doc. inż. Jan Małecki (Trzyciąż, POM), dr Andrzej Szweycer (Poznań, Instytut Maszyn Rolniczych), z-ca prof. mgr Stanisław Weres (Poznań, WSR). Ponadto na pierwszym zebraniu organizacyjnym, które się odbyło w dniu 7 listopada 1958 r. dokooptowano na członków Komisji 5 prof. dra Michała Wójcickiego oraz mgra Ryszarda Gąskę z WSR w Krakowie.

Projektowana w 1958 r. Sesja naukowa poświęcona przeglądowi stanu i dorobku nauk ekonomiczno-rolniczych w Polsce została przesunięta na termin późniejszy dla lepszego jej przygotowania. Komitet w roku 1958 gromadził materiały z tego zakresu ze wszystkich ośrodków naukowych w kraju.

Przy częściowym poparciu finansowym Komitetu zostało przyspieszone opracowanie przez IER indywidualnych wyników rachunkowości rolniczej gospodarstw chłopskich (materiały ukażą się w pierwszych miesiącach 1959 r.).

Na zebraniach plenarnych Komitetu, zgodnie z przyjętym zwyczajem, zostały wygłoszone następujące referaty informacyjne z zakresu aktualnych zagadnień ekonomiki rolnictwa w kraju i za granicą, a mianowicie:

20. III. 1958 r. Niektóre międzynarodowe zagadnienia rolnicze — doc. mgr S. Królikowski, komunikat na temat systemu cen w rolnictwie — prof. dr S. Schmidt;

17. V. 1958 r. Statystyka rolnicza w badaniach ekonomiczno-rolniczych — prof. dr K. Czerniewski;

30. VI. 1958 r. (wspólnie z Sekcją Rolną PTE) — Możliwości zwiększenia wydajności pracy i ułatwienia pracy w uspołecznionych gospodarstwach rolnych — prof. dr O. Rosenkranz, Lipsk — Gundorf, członek Niemieckiej Akademii Nauk Rolniczych w Berlinie;

30. IX. 1958 r. — Niektóre problemy związane z projektem planu perspektywnego rozwoju rolnictwa do 1975 r. — doc. mgr S. Królikowski,

24. XI. 1958 r. — Światowa konferencja międzynarodowej organizacji ekonomistów rolnych w Mysore (Indie) — prof. dr S. Schmidt.

Komisja (1) zagadnień perspektywnego rozwoju rolnictwa

Na plenarnych zebraniach Komisji były omawiane następujące prace wykonane w 1957 r.:

1. Model rolnictwa polskiego — prof. dr W. Staniewicz,
2. Ocena i analiza niektórych projektów planów perspektywnych rozwoju rolnictwa w Polsce — prof. dr H. Romanowski,
3. Uwagi o metodach opracowania planów perspektywnych rolnictwa — dr. Wł. Nowicki,
4. Szkic rejonizacji produkcji rolniczej w Polsce — inż. mgr. J. Kozakiewicz.

W dniu 20. X. 1958 r. na zebraniu plenarnym Komisji 1 zapoczątkowano dyskusję nad wstępnymi założeniami planu perspektywnego rolnictwa, opracowanymi przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów. Wyniki dyskusji są w opracowaniu i jako opinia Komitetu będą przesłane do Komisji Planowania przy R. M. Przewiduje się organizowanie dalszych zebrań dyskusyjnych w 1959 r. nad oceną planu perspektywnego jak również opracowanie w 1959 r. metody porównawczej oceny regionalnych planów rozwoju rolnictwa (prace w tym zakresie były zapoczątkowane w 1958 r.)

Komisja (2) organizacji gospodarstw rolniczych

W 1958 r. Komisja koncentrowała uwagę na zagadnieniu przydatności rachunkowości rolniczej dla organizacji indywidualnych gospodarstw chłopskich oraz na zagadnieniu intensywności produkcji rolniczej. Badania te będą kontynuowane w 1959 r. ze szczególnym uwzględnieniem powiązania gałęzi i działów produkcyjnych w gospodarstwach chłopskich oraz określenia właściwych kierunków produkcji.

Komisja (3) rozmieszczenia i rejonizacji produkcji rolniczej

W dniu 22. IV. 1958 r. odbyło się zebranie poświęcone zagadnieniom metodyki prac nad rozmieszczeniem produkcji rolniczej. Dyskusja wykazała różnorodność poglądów na zagadnienia metodologiczne i sprawy organizacyjne w zakresie prac nad rejonizacją oraz potrzebę włączenia do tych prac innych ośrodków — poza ośrodkiem warszawskim, poprzez spotkania i publikację dorobku naukowego.

Na zebraniu Komisji 3 w dniu 5. XI. 1958 r. prof. dr Fr. Dziedzic omówił metody pracy nad rozmieszczeniem i rejonizacją produkcji rolniczej w niektórych krajach sąsiednich (spra-

wozdanie z konferencji w Pradze) na tle prowadzonych badań w Polsce. Na ostatnim zebraniu w 1958 r., które odbyło się 17. XII przedyskutowano program prac Komisji w 1959 r. oraz poddano szerszej dyskusji projekt Atlasu Rolniczego Polski opracowanego przez IER.

W 1959 r. obok zasadniczych problemów metodycznych dotyczących rejonizacji produkcji rolniczej, w skali krajowej (ogólnej) i w skali szczegółowej, będą kontynuowane prace nad regionalnym ujęciem wytycznych perspektywnego planu rozwoju rolnictwa.

Komisja (4) kosztów, opłacalności i efektywności nakładów w rolnictwie

Jeszcze w 1956 r. w ówczesnej Komisji Ekonomiki Rolnictwa Komitetu Nauk Rolniczych i Leśnych PAN, rozpoczęto prace dotyczące ekonomicznej efektywności inwestycji w rolnictwie w zakresie trzech podstawowych kierunków inwestowania (budownictwa, melioracji i mechanizacji) oraz metodyki rachunku ekonomicznego, zagadnienia z tym związanego. Plan przewidywał 3-letni okres trwania tych badań. Z chwilą powołania Komitetu Rolnictwa przy Wydziale V PAN, problematykę efektywności ekonomicznej inwestycji w rolnictwie przejęła Komisja 4 Komitetu.

Komisja na trzech Konferencjach (grudzień 1957 r. i styczeń—luty 1958 roku.) z udziałem przedstawicieli Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, Ministerstwa Rolnictwa, K. U. A., Biura Projektów Wodno-Melioracyjnych, Biura Projektów i Studiów Budownictwa Wiejskiego i innych przeprowadziła ocenę dotychczasowego dorobku różnych instytucji w zakresie ekonomicznej efektywności inwestycji w rolnictwie. Dyskusja wykazała szczupłość dotychczasowych badań nad tym zagadnieniem oraz celowość prowadzonych badań przez Komisję 4 Komitetu. Ogółem Komisja zleciła do wykonania 41 prac z tego zakresu. Prace te są zakończone i znajdują się w Wydziale V PAN. W oparciu o te własne prace Komisji odbyły się trzy następne konferencje (również z udziałem zainteresowanych instytucji) poświęcone efektywności poszczególnych grup środków trwałych w następującej kolejności:

1. dn. 19 VI. 1958 r. — referat wprowadzający pt. „Pogląd na sprawę ekono-

micznej efektywności melioracji rolnych w świetle prac wykonanych w Komitecie Ekonomiki Rolnictwa Wydziału V PAN” — opracował i wygłosił mgr inż. Józef Dłużewski i mgr inż. Władysław Olizar,

2. dn. 25. VI. 1958 r. — referat wprowadzający pt. „Pogląd na sprawę ekonomicznej efektywności budownictwa wiejskiego w nawiązaniu do prac wykonanych w Komitecie Ekonomiki Rolnictwa Wydziału V PAN” — opracował i wygłosił mgr inż. Zygmunt Lachert,

3. dn. 30. VI. 1958 r. referat wprowadzający p. t. „Pogląd na sprawę ekonomicznej efektywności mechanizacji rolnictwa w nawiązaniu do prac wykonanych w Komitecie Ekonomiki Rolnictwa Wydziału V PAN” — opracował i wygłosił doc. mgr Zygmunt Kunczyński.

Na tych konferencjach zostały podsumowane i ocenione prace Komitetu oraz omówione kryteria słuszności kierunków inwestowania w rolnictwie. W wyniku tych przygotowań odbędzie się w dn. 3—5 lutego 1959 r. konferencja krajowa poświęcona zagadnieniu oceny badań ekonomicznej efektywności i kierunków inwestowania. Zaproszeni zostali też naukowcy ZSRR i krajów demokracji ludowych. Ewentualny udział gości zagranicznych ma na celu nawiązanie bezpośrednich kontaktów z ekonomistami rolnymi krajów czołgu socjalistycznego oraz wymianę poglądów w zakresie metodyki oceny ekonomicznej efektywności inwestycji rolniczych.

Dla dalszego pogłębienia badań nad efektywnością inwestycji w rolnictwie, Komisja podjęła w 1958 r. następujące tematy:

- a) w zakresie budownictwa wiejskiego:
 - wartość i jakość zabudowań w indywidualnych gospodarstwach chłopskich, prowadzących rachunkowość rolniczą,
 - analiza i przydatność zabudowy gospodarstw chłopskich pod wspólnym dachem,
 - zagadnienie ustalenia właściwego typu magazynu zbożowego dla gospodarstw uspołeczniczonych,
 - ekonomiczne znaczenie suszarnictwa zielonek w produkcji roślinnej i zwierzęcej (z powiązaniem różnych sposobów suszenia zielonek),

b) w zakresie inwestycji melioracyjnych,

— badania nad przydatnością gospodarczą i ekonomiczną maszyn do czyszczenia rowów melioracyjnych.

Przewiduje się również w 1959 r., w ramach prac Komisji 4 kontynuowanie badań w zakresie ekonomicznej efektywności inwestycji melioracyjnych i budownictwa wiejskiego oraz kierunków inwestowania w rolnictwie. Z innych zagadnień, zapoczątkowanych w 1958 r., będą nadal prowadzone w 1959 r. następujące tematy: w zakresie uporządkowania terminologii ekonomiczno-rolniczej oraz w zakresie cen rolniczych.

Z zagadnień nowych Komitet uznał, że badania nad poziomem i strukturą nakładów nad roboczej w indywidualnych gospodarstwach chłopskich są szczególnie ważne i przeznaczył w swym budżecie na 1959 r. pewną sumę na poparcie tej tematyki badawczej w katedrach ekonomiczno-rolniczych wyższych uczelni rolniczych. Badania te w niewielkiej ilości gospodarstw wznówił Instytut Ekonomiki Rolnej przed paru laty i będzie je nadal prowadził w kilku rejonach kraju.

Komisja (5) mechanizacji rolnictwa

Komisja ta w 1958 r. przyjęła z Komisji 4 następującą tematykę badań ekonomicznej efektywności mechanizacji rolnictwa:

1. Analiza porównawcza efektywności ekonomicznej stosowania żywej i mechanicznej siły pociągowej (4 opracowania),
2. Ocena porównawcza ekonomicznej efektywności zbioru siana dosuszonego w polu oraz przedmuchem zimnego powietrza,
3. Ocena ekonomicznej efektywności zbioru zielonek oraz ich zakiszania przy różnych stopniach zmechanizowania pracy,
4. Ekonomiczne znaczenie suszarnictwa kukurydzy.

Głównym kierunkiem prac Komisji 5 w 1959 r. będzie badanie oceny przewidywanych aspektów ekonomicznych (a także pozaekonomicznych) wyznaczających prawdopodobny zakres i tempo rozwoju mechanizacji w rolnictwie.

Współpraca z zagranicą

Na zaproszenie Komitetu przybył na krótki pobyt (27—30. VI. 1958 r.) do

Polski wybitny ekonomista rolny prof. dr O. Rosenkranz, członek Niemieckiej Akademii Nauk Rolniczych w Berlinie, sekretarz Sekcji Ekonomiki Rolnictwa tej Akademii, dyrektor Instytutu Organizacji Pracy Niemieckiej Akademii Nauk Rolniczych (w Gundorfie), kierownik katedry ekonomiki gospodarstw rolniczych i organizacji pracy w rolnictwie Uniwersytetu w Lipsku. Prof. dr O. Rosenkranz poza wygłoszeniem wykładu na wspólnym zebraniu plenum Komitetu i Sekcji Ekonomiki Rolnictwa PTE w Warszawie, odwiedził SGGW i IER, przeprowadzając rozmowy w zakresie swojej specjalności.

Członek Prezydium Komitetu i przewodniczący Komisji 3 prof. dr Fr. Dziedzic, brał udział w międzynarodowej konferencji krajów demokracji ludowych (8—13 września 1958 r.), poświęconej zagadnieniu rejonizacji produkcji rolniczej. Na tej konferencji prof. Dziedzic wygłosił referat pt. „Stan współczesny i metoda badania przyrodniczych i ekonomicznych warunków jako podstaw rejonizacji produkcji rolnej w Polsce”. Po zakończeniu konferencji praskiej prof. dr Fr. Dziedzic udał się na 2-tygodniowy pobyt do Jugosławii, gdzie nawiązał bliskie kontakty z ekonomistami rolnymi.

Niezależnie od kontaktów osobistych (na ogół sporadycznych i rzadkich) Komitet stara się wykorzystywać różne możliwości i formy współpracy z ekonomistami rolnymi za granicą (np. ew. bezpośrednie spotkanie z naukowcami zagranicznymi przy okazji sympozjum w Warszawie w lutym 1959 r.). Za pośrednictwem Polskiego Komitetu do spraw FAO Komitet Ekonomiki Rolnictwa rozesłał do pokrewnych placówek naukowych w różnych krajach pisma wraz z notatką informacyjną o zakresie swojej działalności, celem nawiązania bezpośrednich kontaktów korespondencyjnych. W krótkim czasie odpowiedzi nadeszły z wielu krajów (Belgia, Dania, Finlandia, Norwegia, Szwajcaria, Wielka Brytania, USA i inne). Z niektórych krajów odpowiedzi te były bardziej szczegółowe, łącznie z nadesłanymi wydawnictwami i propozycją nawiązania bliższych kontaktów, a nawet wymiany osobowej. Plenarne zebranie Komitetu doceniając znaczenie współpracy naukowej z zagranicą, powierzyło doc. Królikowskiemu ten odcinek pracy w Prezydium Komitetu.

J. Koczywąg